

SPRAWOZDANIE ZARZĄDU
Z DZIAŁALNOŚCI
ZWIĄZKU MIAST POLSKICH

W V KADENCJI
(2007-2010)

Poznań, marzec 2011

1. CELE STATUTOWE I PROGRAMOWE

Najważniejsze cele statutowe Związku to wspieranie idei samorządu terytorialnego oraz dążenie do gospodarczego i kulturalnego rozwoju miast. Są one realizowane poprzez:

- reprezentowanie miast na forum ogólnopolskim i międzynarodowym we wszystkich wspólnych sprawach,
- inspirowanie i opiniowanie projektów aktów prawnych, dotyczących samorządu terytorialnego,
- organizowanie wymiany doświadczeń w zarządzaniu miastami,
- podejmowanie wspólnych inicjatyw gospodarczych i kulturalnych,
- prowadzenie działalności wydawniczej, szkoleniowej i promocyjnej.

Cele te są realizowane przez podejmowanie działań określonych w uchwałach i wnioskach Zgromadzenia Ogólnego Związku. Zarząd Związku, kierując się tymi postanowieniami, podejmuje swoje czynności na podstawie:

- sugestii miast członkowskich, zawartych w pismach do Związku, a także w wynikach ankiet przeprowadzanych przez Biuro Związku,
- projektów i wniosków komisji problemowych Związku,
- zamawianych ekspertyz,
- materiałów przygotowywanych przez Biuro,
- z własnej inicjatywy.

Cele programowe na V kadencję zostały sformułowane w uchwałach i wnioskach sprawozdawczo-wyborczego Zgromadzenia Ogólnego, które odbyło się 8 i 9 marca 2007 roku w Poznaniu, a później były uzupełniane podczas następnych 3 posiedzeń najwyższego organu Związku (...). Możliwości realizacji zamierzeń programowych, zwłaszcza dotyczących działań wewnątrzwiązkowych, były ściśle związane z budżetem Związku.

Cele nakreślone przed Zarządem Związku w tezach programowych i stanowiskach przyjętych przez ZO w Poznaniu zostały zestawione w dwóch grupach zagadnień:

I. DZIAŁANIA WEWNĄTRZZWIĄZKOWE:

Delegaci podkreślili, że Związek jest silny tym, co mogą wnieść do naszej działalności miasta członkowskie - musi więc lepiej wykorzystać ich potencjał.

Wskazano następujące cele do osiągnięcia w V kadencji:

- a) wzmocnienie Związku przez aktywność miast:
- wykorzystanie w tym celu możliwości, jakie stwarza ustawa o prowadzeniu polityki rozwoju (regionalne konferencje współpracy, komitety monitorujące RPO, których członków wskazuje m.in. ZMP);
 - wykorzystanie w tym celu komisji Związku;
- b) zwiększenie profesjonalizmu w wymianie doświadczeń, w oparciu o własną bazę danych o miastach (SAS), która powinna umożliwić:
- praktyczne wnioski dotyczące zarządzania miastami;
 - szkolenie kadr samorządów miejskich;
 - dobrze uzasadnione opinie o projektach ustaw;
 - dobrze uargumentowane własne inicjatywy legislacyjne.
- ZO zaleciło wykorzystanie w tym celu istniejącego potencjału projektu SAS i nowego projektu, na który pozyskano grant z EOG (2,8 mln € na 4 lata);
- c) lepsze wykorzystanie naszych przedstawicieli w instytucjach krajowych i zagranicznych:
- aktywniejszy udział w pracach Zarządu i komisji naszych przedstawicieli w Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego oraz w jej zespołach;
 - aktywniejszy udział w pracach Zarządu i komisji naszych przedstawicieli w Komitecie Regionów i CLRAE;
- d) lepsze wykorzystanie bazy ekspertyz i analiz:
- utworzenie banku opracowań do dyspozycji miast członkowskich;
 - wykorzystanie własnych opracowań i opinii prawnych;
 - wykorzystanie opracowań i opinii udostępnionych przez miasta;
- e) poszerzenie promocji miast i Związku.

II. PRIORYTETY LEGISLACYJNE:

1. Finanse miast – stabilizacja finansowania oświaty, VAT.
2. Planowanie i zagospodarowanie przestrzenne.
3. Polityka miejska w polityce regionalnej.
4. Polityka mieszkaniowa (w tym zakresie Związek wspiera działania podejmowane przez ministra budownictwa).
5. Dokończenie decentralizacji – *Jedno miasto – jeden gospodarz*.
6. Zarządzanie drogami w miastach.
7. Miasta prezydenckie – miastami na prawach powiatu.

Założono, że Związek przeprowadzi w r. 2007 przegląd legislacji dotyczącej miast, w celu zebrania uwag i propozycji miast oraz sformułowania własnych projektów zmian ustaw. Następnie zostaną podjęte działania zmierzające do uzyskania dla nich poparcia, na przykład za pośrednictwem Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego.

W przyjętych stanowiskach ZO.2007 podjęto ponadto zagadnienia:

- niezbędnej nowelizacji ustawy o utrzymaniu porządku i czystości w gminie w celu zwiększenia wpływu gmin na kierowanie strumienia odpadów komunalnych do recyklingu,
- niewystarczających środków na sfinansowanie podwyżek płac nauczycieli,
- niekorzystnych zmian w ustawie o systemie oświaty (w zakresie konkursów na dyrektorów szkół).

Następne posiedzenia ZO (Jelenia Góra – 2008, Ruda Śląska – 2009, Poznań – 2010) uzupełniły problemy legislacyjne o sprawy dotyczące m.in.:

- uprawnień organów miast do samodzielnego gospodarowania nieruchomościami komunalnymi,
- standardów zatrudnienia nauczycieli,
- niepobierania opłat za odcinki autostrad i dróg szybkiego ruchu, będących obwodnicami aglomeracji,
- problemów dotyczących oświetlenia dróg publicznych,
- problemu spadku dochodów miast w wyniku zmian w systemie PIT oraz dekonunktury gospodarczej,
- kolejnych zmian w Karcie Nauczyciela (art. 30a i 30b),
- nowych rozwiązań w gospodarce odpadami komunalnymi.

Zarząd Związku spotkał się w ciągu V kadencji **39 razy**, obradując w **35 miastach członkowskich** (Krotoszyn, Warszawa, Nowy Sącz, Biała Podlaska, Międzyzdroje, Szczecin, Wołomin, Zgierz, Ciechocinek, Przemyśl, Jelenia Góra, Sandomierz, Siedlce, Kraśnik, Gołdap, Kartusy, Bielsko-Biała, Gorzów Wlkp., Konin/Licheń, Głowno, Poznań, Katowice, Suwałki, Dąbrowa Górnicza, Kalisz, Gniezno, Częstochowa, Koszalin, Jasło, Mielec, Sochaczew, Sopot, Ustka, Gdynia, Ostrowiec Świętokrzyski) i w Malmö (podczas XXIV Zgromadzenia Ogólnego CEMR, w obradach którego brali udział delegacji kilkudziesięciu miast polskich).

2. ZADANIA

Podczas niemal całej kadencji obrady posiedzeń Zgromadzenia Ogólnego i większości posiedzeń Zarządu były zdominowane przez sprawy legislacyjne. Stąd też kierunkiem działań, który w największym stopniu absorbował Zarząd, komisje i Biuro Związku, był **lobbying legislacyjny**. Działania te prowadzono bardzo intensywnie, co było możliwe przede wszystkim dzięki poważnemu zaangażowaniu w te prace wielu przedstawicieli miast członkowskich (zwłaszcza w komisjach Związku) oraz dostarczaniu przez miasta materiałów informacyjnych (głównie poprzez rozpisywane przez Biuro ankiety). Ta owocna współpraca spowodowała, że nasze stanowiska, dezyderaty i projekty były często poparte konkretnymi doświadczeniami miast, danymi i wynikającymi z nich argumentami. Coraz większą rolę w przygotowywaniu stanowisk w różnych sprawach odgrywa też rozbudowywana baza danych o miastach, tworząca trzon Systemu Analiz Samorządowych.

Dzięki projektom strategicznym, realizowanym podczas V kadencji, nastąpiło dalsze **wzmocnienie** instytucjonalne i merytoryczne Związku, które poprawiło **realizację celów statutowych** poprzez:

- zlecenie na zewnątrz opracowań i ekspertyz prawnych;
- gromadzenie danych za pośrednictwem ankiet;
- rozbudowę bazy danych o miastach (SAS) – z pięciu sektorów monitorowanych do roku 2006 w kilkudziesięciu miastach do jedenastu sektorów i dziedzin, z których 6 opiera się o system gromadzenia danych z blisko 100 miast, a 5 obejmuje wszystkie miasta i gminy – na podstawie danych dostępnych w statystyce publicznej (w tym w MF – finanse i w MEN – SIO);
- organizowanie konferencji i przygotowywanie opracowań merytorycznych, dotyczących zarządzania poszczególnymi sektorami lokalnych usług publicznych w miastach;
- zorganizowanie sieci wymiany doświadczeń w monitorowanych sektorach usług publicznych, z udziałem blisko 100 miast;
- podjęcie prac nad raportem o stanie miast i opublikowanie jego I części;
- wykorzystanie potencjału komisji Związku, z których część pracowała w V kadencji aktywnie.

Zgromadzenie w Poznaniu wskazało też konieczność kontynuowania wypracowanego wcześniej szerokiego zakresu **współpracy z innymi środowiskami** działającymi na rzecz reform ustrojowych, decentralizacji i rozwoju samorządności. Było to realizowane poprzez **współpracę z różnymi instytucjami i osobami, a także udział przedstawicieli Związku w wielu gremiach opiniotwórczych**. Do najważniejszych działań w tym zakresie należy zaliczyć:

- współpracę z mediami, w tym z Serwisem Samorządowym PAP,
- współpracę z samorządami gospodarczymi działającymi w gospodarce komunalnej (Izbą Gospodarczą Komunikacji Miejskiej, Izbą Gospodarczą *Ciepłownictwo Polskie*, Krajową Izbą Gospodarki Odpadami, Izbą Gospodarczą *Wodociągi Polskie*); współpraca ta stała się głównym motywem Kongresu Miast w Gnieźnie (2009),
- współpracę z Bankiem Gospodarstwa Krajowego, zarówno w zakresie jego roli jako banku państwowego, finansującego rozwój lokalny i regionalny, jak i w odniesieniu do nowych instrumentów finansowych (np. JESSICA),
- współpracę z różnymi ośrodkami badawczymi, podejmującymi problematykę miejską (m.in. przy rozbudowie monitoringu miast SAS), w tym z Instytutem Rozwoju Miast w Krakowie,
- współpracę z Unią Metropolii Polskich, Związkiem Powiatów Polskich i Związkiem Gmin Wiejskich RP;
- współpracę z zespołem prof. Michała Kuleszy, Instytutem Spraw Publicznych, Instytutem Badań nad Gospodarką Rynkową oraz innymi środowiskami, działającymi na rzecz kontynuowania reform ustrojowych w Polsce,
- udział przedstawicieli Związku w różnych gremiach przedstawicielskich, w tym zwłaszcza w Komisji Wspólnej Rządu i ST oraz kilku jej zespołów roboczych.

Szczególne znaczenie nabrała w ostatnim czasie współpraca z Prezydentem RP, Bronisławem Komorowskim, który podjął działania na rzecz modernizacji ustroju samorządu terytorialnego w zakresie wynikającym z wniosków organizacji samorządowych, zawartych w tzw. Białej księdze, złożonej na jego ręce 24 września 2010 roku.

Z doświadczeń V kadencji wynikała też konieczność szerokiego **korzystania z dorobku miast**. Miało to miejsce przede wszystkim poprzez:

- wykorzystanie zgłoszonych do dyspozycji Związku ekspertów, z których kilku uczestniczyło w pracach komisji parlamentarnych, zespołów **Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego**, zespołów resortowych,
- wykorzystanie bazy danych o miastach, stanowiącej dorobek **Systemu Analiz Samorządowych**, a także ekspertyz zamawianych oddzielnie przez Związek, stanowiących analizę zgromadzonych danych, przede wszystkim w ujęciu dynamicznym,
- **ankietowanie miast** - gromadzenie danych o poszczególnych sektorach gospodarki miejskiej, zarówno dla opracowań eksperckich, jak i dla zwiększenia skuteczności lobbyingu,
- wymianę praktycznych doświadczeń w zarządzaniu miastami, w ramach konferencji, seminariów i warsztatów, a przede wszystkim **grup wymiany doświadczeń**,
- identyfikację i upowszechnianie dobrych rozwiązań w zarządzaniu miastami, poprzez konkursy z cyklu ***Samorządowy Lider Zarządzania***, oraz systematyczną rozbudowę **Bazy Dobrych Praktyk**,
- aktywną pracę **komisji**, w których wielu kompetentnych w różnych dziedzinach przedstawicieli miast wypracowało merytoryczne podstawy dla stanowisk Związku; komisje działały aktywnie dzięki miastom członkowskim - zarówno poprzez delegowanie osób do ich składu, jak i dzięki goszczeniu przez miasta wielu ich posiedzeń.

3. OSIĄGNIĘCIA I NIEPOWODZENIA LEGISLACYJNE

3.1. PROBLEMY USTROJOWE

Samorząd terytorialny, zbudowany w Polsce na dobrych podstawach, odpowiednio umocowany w Konstytucji RP, wciąż nie jest traktowany przez wiele środowisk i instytucji w sposób zgodny w tymi podstawami. Często przeszkodą i powodem kwestionowania jego roli jest samodzielność organów JST, która bywa przedmiotem negacji zarówno ze strony partii politycznych jak i innych środowisk opiniotwórczych, a nawet innych instytucji państwowych. Nie są przestrzegane klauzule generalne, dotyczące samorządu terytorialnego (poza zasadą samodzielności także np. zasada wyłączności kompetencji), przede wszystkim w procesie legislacyjnym. Często traktuje się samorząd nie jako zdecentralizowaną część państwa (władzę publiczną), ale jako jeszcze jedną – obok innych – organizację pozarządową.

Efektom są liczne nadregulacje i nonsensy prawne, które stanowią przykłady zignorowania konstytucyjnych zasad samorządu terytorialnego. Ustawy winny ustanawiać zakres przekazanych kompetencji, ramy działania gmin, powiatów i województw, a ich organy powinny samodzielnie decydować o sposobie wykonania przekazanych ustawami zadań. Tymczasem wiele ustaw i rozporządzeń zawiera bardzo szczegółowe zapisy, w istocie przesądzające sposób ich realizacji, ignorując w istocie samodzielność władz lokalnych i regionalnych. Najbardziej dobitne przykłady to system oświaty i dziedzina pomocy społecznej: te dwa zadania, z nazwy „własne”, są w ogromnym stopniu uregulowane „odgórnie”, nie pozostawiając nam niemal żadnych możliwości dostosowania sposobu ich realizacji do warunków i potrzeb lokalnych.

24 września 2010 r. przedstawiciele ogólnopolskich organizacji gmin, powiatów i województw, wręczyli prezydentowi Bronisławowi Komorowskiemu pakiet wniosków legislacyjnych, dotyczących modernizacji ustroju samorządu terytorialnego w Polsce (w tym np. kwestię jednomandatowych okręgów wyborczych, zmianę formuły absolutorium i inne). Prace nad nimi trwają, a pierwsze projekty ustaw modernizujących będą przedstawione do konsultacji wiosną br.

3.2. FINANSE MIAST

- **ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego na tle ustawy o finansach publicznych**

Ustawa o dochodach JST z 2003 roku przyniosła rozwiązania, które powodowały silniejsze związanie dochodów samorządowych z koniunkturą gospodarczą. Okazały się one korzystne dla miast w następnych latach (dobra koniunktura). Byłyby też względnie bezpieczne w latach trudniejszych, gdyby nie zmiany wprowadzane przez sejm w systemie podatkowym, w tym zwłaszcza w PIT. Niestety zmiany te – korzystne dla obywateli, ale niezrekompensowane w żaden sposób w budżetach JST – spowodowały spadek dochodów własnych gmin, w tym zwłaszcza miast.

Ta sytuacja uwydatniła fakt, jak bardzo niekorzystną zmianą w dobrej generalnie ustawie było usunięcie zasady rekompensowania ubytków w dochodach własnych JST, spowodowanych zmianami ustawowymi.

- **sprawy bieżące – zmiany podatkowe, kryzys, dług i deficyt sektora finansów publicznych**

Największym problemem, jaki staje dziś przed miastami, jest **pogarszająca się bieżąca sytuacja finansowa**.

Zniesienie kategoryzacji gmin w zakresie subwencji ogólnej oznaczało **zignorowanie faktu, że koszty wykonania wielu zadań są w miastach większe** (i rosną wraz ze wzrostem liczby mieszkańców), a także drugiego faktu, że miasta obsługują pod wieloma względami mieszkańców obszarów daleko wykraczających poza ich granice. Dotychczasowy system wyrównawczy wymaga modyfikacji – powinien **uwzględniać nie tylko zróżnicowanie poziomu dochodów, ale także zróżnicowanie kosztów realizacji zadań**. „Janosikowe” w obecnej formie nie jest sprawiedliwe.

Niedofinansowane są gminne zadania oświatowe. Wynika to z braku wpływu gmin na najważniejsze parametry realizacji tych zadań, które są ustalane podczas negocjacji rządu ze związkami zawodowymi. Trudno dziś zgodzić się z zaliczeniem prowadzenia szkół do zadań własnych, skoro samorządy gmin i powiatów nie mają wpływu na sposób ich realizacji. Ponadto wprowadzono zbyt wielką rozpiętość w systemie wyrównawczym dla terenów

wiejskich w subwencji „szkolnej”, o czym świadczy poziom „dopłat” do szkół ze środków własnych (w gminach wiejskich średnio 10 %, w miastach – 30 %).

Pogarszający się w ostatnich latach stan finansów miast jest tylko w niewielkiej części wynikiem słabszej koniunktury gospodarczej. Wynika on ze zmian **ustawowych**, które się wciąż kumulują. Do tych wymienionych powyżej doszło uderzenie w finanse miast, które jest wynikiem zmian w systemie podatku PIT, uchwalonych w 2007 roku pod koniec poprzedniej kadencji parlamentu. Zmiany **te spowodowały znaczny spadek dochodów własnych gmin, w tym zwłaszcza miast, dla których udziały w PIT stanowią istotną część dochodów.** W r. 2008 dochody własne stanowiły 55% dochodów ogółem JST, a w r. 2009 – tylko 48,5%. Jednocześnie – także w wyniku realizacji programów unijnych – następuje dalszy wzrost wydatków inwestycyjnych, finansowanych jednak w coraz większym stopniu z kredytów. Zadłużenie JST przyrosło w roku 2009 o 12 mld zł, osiągając poziom blisko 25% dochodów. Utrzymanie tej tendencji spowoduje zahamowanie rozwoju miast w niedługim czasie.

Zwiększenie możliwości finansowych miast, zwłaszcza w okresie kryzysu gospodarczo-finansowego, nie oznacza bynajmniej tylko postulatu o dalsze przesuwanie środków publicznych z budżetu centralnego, choć oczywiście **konieczność przekazywania odpowiednich środków wraz z nowymi zadaniami** pozostaje naszym postulatem zasadniczym, bo wynikającym z nie zawsze przestrzeganej gwarancji konstytucyjnej. Jednak to zwiększenie może nastąpić także innymi metodami, wśród których trzeba wymienić:

- przywrócenie zasady **rekompensowania ubytków finansowych, wynikających ze zmian ustawowych** (w tym wyrównanie ubytków spowodowanych ostatnimi zmianami w podatku PIT);
- zwiększenie możliwości **finansowania budowy infrastruktury lokalnej** z podatków i opłat lokalnych (podatek od nieruchomości i opłata adjacencka);
- zniesienie barier w **dysponowaniu majątkiem własnym** (zastąpienie administrowania mieniem komunalnym gospodarowaniem nim);
- poszerzenie katalogu instrumentów umożliwiających prowadzenie **lokalnej polityki finansowej**;
- poszerzanie możliwości podejmowania **partnerstwa publiczno-prywatnego**;
- wprowadzenie rzeczywistej **autonomii w zakresie podatków i opłat lokalnych**, w tym samorządowych części podatku PIT;

- wzrost **dywersyfikacji dochodów miast** (zmniejszenie podatności na zjawiska kryzysowe).
- rezygnacja z opodatkowania publicznych inwestycji komunalnych **podatkiem VAT** (zwrot nieodliczonego VAT-u od tych inwestycji w formie, która będzie możliwa).

W roku 2010 pojawił się także w wypowiedziach ministra finansów problem wpływu zadłużenia JST na stan finansów publicznych i na deficyt sektora finansów publicznych. Przypomnieliśmy na specjalnej konferencji prasowej, że:

- a) w czerwcu 2010 dług publiczny wynosił 721,2 mld PLN, z czego dług JST – 40,8 mld PLN, co stanowi zaledwie 5,7 %;
- b) deficyt budżetów JST w roku 2009 wyniósł 11,5 mld PLN, a przyrost zadłużenia – 12 mld PLN, podczas gdy inwestycje samorządowe w tym samym roku wyniosły aż 43,1 mld PLN;
- c) deficyt budżetu państwa w roku 2009 wyniósł 24 mld PLN, a przyrost zadłużenia Skarbu Państwa – 61,5 mld, podczas gdy inwestycje z budżetu państwa wyniosły tylko 15 mld PLN,
- d) deficyt budżetów JST w roku 2010, zaplanowany na ok. 17 mld PLN, wyniesie zapewne ok. 10 mld PLN, podczas gdy deficyt finansów publicznych ma – według ministra finansów – zbliżyć się do 100 mld PLN.

Powyższe dane pozwalają jednoznacznie stwierdzić, że udział zadłużenia sektora JST w długu publicznym jest znikomy, a pozyskane ze źródeł zwrotnych środki są w całości przeznaczone na inwestycje, w tym finansowane ze środków UE, to znaczy na rozwój Polski. Rozumiejąc uwarunkowania budżetu państwa, które powodują, że deficyt tego budżetu jest w większości pochłaniany przez nieefektywny system finansów publicznych, zaprotestowaliśmy przeciwko niezgodnemu z prawdą przedstawianiu stanu finansów gmin, powiatów i województw.

Przewidując zmiany w finansach JST, o czym informowaliśmy rząd – spowodowaliśmy powołanie przy Komisji Wspólnej specjalnego zespołu ds. strategii finansów publicznych, który jednak od ponad roku nie pracuje, a mógłby być miejscem współdziałania JST i rządu w zakresie poprawy stanu finansów publicznych. Zamiast tego podjęto z nami ostatnio robocze rozmowy na temat administracyjnego ograniczenia deficytu budżetów JST w najbliższych latach. Rozmowy są prowadzone w I kwartale 2011 roku.

3.3. POLITYKA MIEJSKA

a) ustawa miejska

Projekt ustawy miejskiej, regulującej m.in. kwestie współpracy gmin w obszarach metropolitalnych i aglomeracyjnych, został przedstawiony na początku obecnej kadencji parlamentu, jednak nie udało się uzyskać wokół jego założeń ani konsensusu politycznego, ani nawet akceptacji wszystkich środowisk samorządowych. Gminy wiejskie obawiają się „dominacji” miast, województwa przygotowały własne propozycje, zakładające z kolei dominację samorządu regionalnego w metropoliach (np. marszałek miał być „szefem” metropolii !). Problemem stała się zarówno liczba metropolii jak i zakres ingerencji ustawy w ich samodzielność. Elementem „debaty” były też oczywiście finanse metropolii. W efekcie prace nad projektem nie wyszły poza resort i zespół roboczy Komisji Wspólnej. Niestety nierozstrzygnięty spór o metropolie spowodował, że inne, ważne dla miast rozwiązania, zawarte w projekcie, nie doczekały się rozpatrzenia.

b) zasada „jedno miasto – jeden gospodarz”

Jednym z tematów, co do którego różne osoby i środowiska przyznają nam – jak dotąd tylko teoretycznie – rację, jest kwestia uregulowania zarządzania sprawami lokalnymi w granicach miast. Drogi w miastach, choć stanowią jeden system ulic, mają – poza miastami na prawach powiatu – czterech gospodarzy. Zarządzanie ruchem ulicznym jest poza gestią burmistrza. Szkoły mają co najmniej dwóch gospodarzy. Pomoc społeczna jest rozparcelowana pomiędzy gminy i powiaty w sposób nie do końca przemyślany. Część spośród tych problemów miała być rozwiązana w ramach ustawy miejskiej – i wraz z nią zalega w szufladach resortów. Bariera dla innych jest brak gotowych rozwiązań dotyczących finansowania zadań, które miałyby zmienić gospodarza (np. drogi, dla których w r. 2003 subwencję „drogową” włączono do dochodów własnych, z których trudno ją dziś z powrotem wyodrębnić). Inne wymagają zmian systemowych, o które – jak zwykle – najtrudniej.

c) polityka miejska

Polityka miejska nie była w Polsce podejmowana przez 18 lat po zmianach ustrojowych. Argumenty przeciwko temu były różne – najczęściej powtarzano obiegową opinię, że miasta „mają się dobrze”, „są bogate”, na pewno „same sobie poradzą”. Dopiero w obecnej kadencji Ministerstwo Rozwoju Regionalnego

podjęło prace nad opracowaniem raportu o stanie miast (we współpracy z OECD, z udziałem przedstawicieli miast) i nad założeniami polityki miejskiej. Raport i założenia zostaną przedstawione na końcu marca br.

3.4. PLANOWANIE PRZESTRZENNE

Obowiązująca od 2003 roku ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym jest najgorsza w dziejach polskiej legislacji. Została ona uchwalona przy negatywnej opinii Związku – niestety inne środowiska nie protestowały.

Ministerstwo Infrastruktury opracowało w latach 2008-9 projekt zmian w ustawie, realizujący nasze główne postulaty, w tym m.in.:

- zasadnicze ograniczenie podejmowania decyzji o zagospodarowaniu przestrzeni w trybie administracyjnym i poza ustawowym gospodarzem tej dziedziny – radą gminy,
- wprowadzenie uproszczonych narzędzi planistycznych na obszarach już zagospodarowanych,
- zastąpienie nieuprawnionych – naszym zdaniem – uzgodnień projektów planów opiniami odpowiednich organów i instytucji,
- znacznie urealnienie niemożliwej do dalszego utrzymania sytuacji w zakresie opłat planistycznych,
- umożliwienie pobierania podatku od nieruchomości po uchwaleniu planu miejscowego w doniesieniu do ujętych w planie funkcji terenu (co ułatwi budowę niezbędnej infrastruktury),
- uporządkowanie sfery reklam w przestrzeni publicznej (kwestia powszechnie podnoszona przez miasta od lat).

Niestety lobbying środowisk, którym odpowiada obecny stan nieuporządkowania w tej kluczowej dla rozwoju miast dziedzinie, spowodował zatrzymanie prac nad projektem.

3.5. USTAWA ANTYKORUPCYJNA, DIETY, WYNAGRODZENIA

Ustawa obiegowo nazywana „antykorupcyjną”, która zawiera liczne regulacje nie mające nic wspólnego z przeciwdziałaniem korupcji, stanowi wciąż podstawę do licznych działań politycznych, mających na celu raczej destabilizację niż porządkowanie sfery publicznej.

Najbardziej jaskrawym przykładem była sprawa niezłożonych z terminie oświadczeń majątkowych dotyczących współmałżonka po poprzednich wybo-

rach samorządowych (2006). Ówczesny premier zignorował nie tylko nasze stanowisko w tej sprawie, ale także oficjalne stanowisko Państwowej Komisji Wyborczej. Doprowadzono do wygaszenia około 700 mandatów samorządowych. Wprowadzono komisarzy (których w maju 2007 „wycofano”), ogłoszono ponowne wybory, do których w kilku miejscach doszło. Zdestabilizowano sytuację w wielu gminach, skrzywdzono kilkaset osób – a wszystko na zamówienie polityczne (pojawiła się szansa na pozbawienie mandatu prezydenta Warszawy). Dopiero wyrok Trybunału Konstytucyjnego, który rozpatrzył sprawę m.in. na podstawie dostarczonych przez nas opinii prawnych, przeciął te działania i doprowadził do niezbędnych zmian w ustawach.

Nasze interwencje doprowadziły także kilkakrotnie do uregulowania kwestii dotyczących diet radnych i wynagrodzeń organów wykonawczych, w tym „trzynastek” burmistrzów i prezydentów. Niestety aktualnie mamy kolejny problem z tego zakresu – ustawodawca naruszył samodzielność organów stanowiących miast w kształtowaniu wynagrodzeń burmistrza (prezydenta). Mamy już kilka z tym związanych protestów rad miast – nowy Zarząd ma więc pierwszą sprawę interwencyjną do rozwiązania w VI kadencji.

3.6. USTAWA O PRACOWNIKACH SAMORZĄDOWYCH

Jednym z osiągnięć mijającej kadencji jest nowa ustawa o pracownikach samorządowych, w której w trakcie prac nad nią w Komisji Wspólnej uwzględniono wszystkie nasze postulaty. Jak zwykle także i ona zawiera kilka szczegółowych problemów, które budzą wątpliwości, jednak wyniknęły one po wejściu ustawy w życie, a nie były związane z naszymi postulatami, zatem nie stanowiły przedmiotu naszego zainteresowania podczas prac nad projektem.

3.7. REWITALIZACJA OBSZARÓW ZDEGRADOWANYCH

Z danych Instytutu Rozwoju Miast wynika, że 22 % obszarów miast stanowią tereny zdegradowane. Ponad połowę z terenów znajdujących się w kryzysie stanowią **stare dzielnice śródmiejskie** (51,8%), a jedną piątą – **tereny poprzemysłowe** (20,0%). Poważną częścią są również **tereny pokolejowe** (12,5%) i **powojskowe** (3,3%), a także **blokowiska** (12,4%). Niestety wyzwaniem jest tutaj nie tylko brak środków, ale także **brak niezbędnych rozwiązań prawnych**, które zmniejszyłyby inne bariery utrudniające dziś działania rewitalizacyjne.

Dlatego - we współpracy ze Śląskim Związkiem Gmin i Powiatów – Związek opracował własne założenia do projektu ustawy o rewitalizacji. Obecnie trwają prace nad przygotowaniem oceny skutków regulacji. Sam projekt powstanie w r. 2011 i będzie mógł być przedłożony parlamentowi i rządowi w nowej kadencji

3.8. SYSTEM EDUKACJI

W tej dziedzinie – najbardziej kosztownej dla naszych budżetów i coraz bardziej niedofinansowanej za pośrednictwem części oświatowej subwencji ogólnej – nasza pozycja jest nadal **najslabsza**. Lobbing związków zawodowych, w tym zwłaszcza ZNP, jest w parlamencie bardzo mocny, a ważne ustalenia zapadają nawet pomiędzy II a III czytaniem (wbrew regulaminowi Sejmu), czego dobitnym przykładem są art. 30a i 30b Karty Nauczyciela. Pozostała nam znowu droga do Trybunału Konstytucyjnego (wniosek złożył Inowrocław), który jednak w tej dziedzinie nie jest naszym sojusznikiem. Świadczy o tym przede wszystkim rozstrzygnięcie w sprawie wspartego przez nas w ubiegającej kadencji wniosku Łodzi, dotyczącego niedoszacowania części oświatowej subwencji ogólnej. Trybunał nie dopatrzył się w tym fakcie niezgodności z Konstytucją.

Szanse na konstruktywne zmiany w Karcie Nauczyciela są znikome, pozostaje więc lobbing na rzecz:

- zmian w ustawie o systemie oświaty,
- domaganie się wprowadzenia wreszcie standardów oświatowych, które umożliwiłyby rzetelne ustalanie kwoty subwencji „szkolnej”.

3.9. ZAGOSPODAROWANIE ODPADÓW STAŁYCH

Nasze stanowisko w tej kwestii, dotyczące przede wszystkim kwestii podstawowego warunku ponoszenia odpowiedzialności za stan tej dziedziny życia publicznego – problemu własności odpadów, jest od lat niezmiennie.

W poprzedniej kadencji parlamentu obiecano nam stosowne zmiany, ale po skróceniu kadencji sejmu, w perspektywie zbliżających się wyborów, lobby śmieciowe okazało się mocniejsze od potrzeby uregulowania wreszcie tej kwestii dla dobra państwa.

W obecnej kadencji pierwotnie przedłożony przez resort projekt zmian w tym zakresie został przez nas odrzucony, zawierał bowiem regulacje utrzymujące dotychczasowy bałagan (pod hasłem „wolności gospodarczej”).

Pod naszym naciskiem dokonano w nim daleko idących zmian i skierowano do sejmu w wersji uwzględniającej nasz postulat zasadniczy, choć nadal mającej kilka zapisów kontrowersyjnych. Obiecano nam rozwiązać te problemy podczas prac w komisjach sejmowych. Obecnie jednak zbliżają się znów wybory, zatem los tego projektu nie jest jasny.

3.10. INNE SPRAWY LEGISLACYJNE

Spośród tematów wskazanych przez Zgromadzenie Ogólne sprawą najmniej zaawansowaną jest kwestia mieszkaniowa. Niestety ten kluczowy dla przyszłości problem nie doczekał się systemowych rozwiązań (mimo „szczytnych” haseł polityków). Na szczęście zrezygnowano z podejmowanych wcześniej prób przerwania tego problemu na gminy – po naszej stronie jest więc formalnie tylko kwestia mieszkań socjalnych i zamiennych, Jednak wciąż mamy problem ważniejszy – pokaźny zasób mieszkań komunalnych, który jest najstarszy i najkosztowniejszy w utrzymaniu. Niestety regulacje prawne, jakie obowiązują w tym zakresie, nadal utrudniają wprowadzanie rozwiązań podnoszących efektywność zarządzania tym zasobem.

4. WYMIANA DOŚWIADCZEŃ (konferencje, seminaria, konkursy, grupy wymiany doświadczeń)

Podstawową formą wymiany doświadczeń pomiędzy miastami były **konferencje, seminaria, warsztaty i szkolenia**.

W poprzednich kadencjach szczególne miejsce i rangę wśród tych inicjatyw Związku zajmowała doroczna **Ogólnopolska Konferencja Wójtów, Burmistrzów, Prezydentów, Starostów i Marszałków**. Ostatnia – dwudziesta – odbyła się w Warszawie w maju 2007 r., z udziałem ok. 400 osób, po czym tradycję zarzucono, wobec braku zainteresowania kontynuacją ze strony Związku Gmin Wiejskich RP (mają swój wrześnieowy Kongres Gmin Wiejskich, który jest dla nich oczywistym priorytetem), jak i Związku Województw, który koncentruje się na problemach rozwoju regionalnego, a nie na sprawach lokalnych.

Najważniejszym wydarzeniem mijającej kadencji okazał się **Kongres XX-lecia Samorządu Terytorialnego**, zorganizowany w rocznicę uchwalenia gminnej ustawy ustrojowej – 8 i 9 marca 2010 r. w Poznaniu, z udziałem 1200 przedstawicieli organów samorządu lokalnego i regionalnego oraz licznych Gości. Przybył do nas prezydent RP, śp. Lech Kaczyński, marszałek sejmu, Bronisław Komorowski, przedstawiciele parlamentu i rządu. Byli obecni ojcowie samorządu (Michał Kulesza, Jerzy Regulski i Jerzy Stępień) oraz premierzy – reformatorzy (Tadeusz Mazowiecki i – w przekazie multimedialnym – Jerzy Buzek).

Dla wymiany doświadczeń między miastami najbardziej owocne były kolejne **Kongresy Miast Polskich**, które odbyły się kolejno w **Szczecinie, Bielsku-Białej, Gnieźnie i Kaliszu**. W coraz większym stopniu bazują one na dorobku merytorycznym Związku, w tym zwłaszcza bazie danych o miastach SAS i jej opracowaniach, ciesząc się więc wzrastającym zainteresowaniem decydentów.

W ciągu V kadencji Związek zorganizował lub uczestniczył w organizacji ponad **100 konferencji**, w tym **10 międzynarodowych**. Informacje o nich są zawarte w kolejnych rocznych sprawozdaniach Zarządu. W tym zakresie Związek **dofinansowywał** również konferencje innych podmiotów, organizowane z udziałem przedstawicieli miast lub dla przedstawicieli miast. Dofinansowanie miało też formę opłacania udziału przedstawicieli miast członkowskich ZMP.

Związek unikał dotąd organizowania **szkoleń**. Rynek jest w tym zakresie bardzo bogaty i - choć poziom niektórych oferowanych szkoleń miasta oceniają

nie najlepiej - liczba ośrodków, uczelni i firm, których ofertę ocenia się wysoko, jest znaczna. Wyjątek stanowiły szkolenia organizowane w ramach projektu norweskiego - ich zakres zasadniczo odbiegał od oferty rynkowej.

Konkursy organizowane przez Związek miały na celu promocję dobrych rozwiązań w różnych dziedzinach lokalnych usług publicznych, a ostatnio także we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Najważniejsze były kolejne edycje Konkurs *Samorządowy Lider Zarządzania*. Zakres i wyniki konkursów były prezentowane w kolejnych rocznych sprawozdaniach z działalności Związku. Są też dostępne na naszej stronie internetowej i w publikacjach drukowanych. Zgłoszone projekty są opisane w **Bazie Dobrych Praktyk**.

Najbardziej efektywną formą wymiany doświadczeń okazały się jednak **Grupy Wymiany Doświadczeń**, funkcjonujące w ramach projektu norweskiego, w których uczestniczyło i nadal uczestniczy **400 osób z 80 miast** (w tym wiele miast w kilku GWD). Łącznie działało dotąd 30 Grup, które w wielu wypadkach spotykają się nadal, mimo że formalnie Grupa zakończyła swój cykl spotkań.

5. BAZA DANYCH O MIASTACH – RAPORT O STANIE MIAST

Wzmocnienie merytoryczne i organizacyjne Związku zostało osiągnięte w znacznym stopniu dzięki środkom zewnętrznym, w tym zwłaszcza otrzymanym w II kadencji z USAID na sfinansowanie kilku programów merytorycznych, a także bezpośrednio na wzmocnienie instytucjonalne Związku, oraz w V kadencji, dzięki dotacji z Norweskiego Mechanizmu Finansowego.

Dzięki tym środkom powstała druga największa w Europie (po norweskiej bazie KOSTRA) **baza danych o miastach - System Analiz Samorządowych**.

System zawiera dziś następujące dane:

Dziedzina / sektor	gminy miejsko - wiejskie	gminy wiejskie	Powiaty ziemskie
Demografia	1999 - 2009	1999 – 2009	1999 - 2009
Efektywność energetyczna *	2009		
Finanse jst	2004 - 2009	2004 – 2009	2004 - 2009
Komunalna gospodarka mieszkaniowa *	2007 - 2009		
Kultura *	1999 - 2009		
Ochrona zdrowia *	1999 - 2001		
Ogólne wiadomości o mieście			
podstawowe wiadomości statystyczne	2007 - 2009	2007 - 2009	2007 - 2009
wiadomości ogólne o mieście *	1999 - 2006		
Oświata			
a) oświata *	1999 - 2005		
b) oświata - SIO	2005 - 2009	2005 – 2009	2005 – 2009
Pomoc społeczna *	1999 - 2009		
Transport i drogi *	1999 - 2009		
Usługi komunalne *	2007 - 2009		
Współpraca JST z NGO	2006-2009	2006-2009	2006-2009
Zrównoważony rozwój	2006 - 2009	2006 - 2009	

sektory oznaczone gwiazdką (*) zawierają dane pochodzące z miast, pozostałe sektory zasilane są danymi z Banku Danych Lokalnych GUS, Ministerstwa Finansów, Ministerstwa Edukacji Narodowej.

Jakość systemu częściowo zależy więc od aktywnego, systematycznego udziału miast w jego budowie i wykorzystywaniu. A zawartość umożliwia coraz szerszy zakres użytkowania bazy danych, zarówno do podejmowania decyzji jak i „owskaźnikowania” projektów. Aktywność miast w ostatniej kadencji obrazuje poniższa tabela:

Miasto	Cykl badawczy SAS			
	2006	2007	2008	2009
Biała Podlaska, GM		1	1	
Bielsko-Biała, GM		1	1	1
Bolesławiec, GM	1	1	1	
Brusy, GM-W		1	1	1
Brzeg, GM			1	1
Brzeziny, GM				1
Bytom, GM	1	1	1	1
Chelm, GM		1	1	1
Chocianów, GM-W	1	1	1	
Chodzież, GM	1	1	1	
Chorzów, GM	1	1	1	1
Cieszyn, GM		1	1	
Częstochowa, GM	1	1	1	1
Człuchów, GM	1	1	1	
Dąbrowa Górnicza, GM	1	1	1	1
Drezdenko, GM-W	1		1	
Działdowo, GM				1
Dzierżoniów, GM	1	1	1	1
Elbląg, GM	1	1	1	1
Elk, GM	1	1		1
Gdańsk, GM	1	1	1	1
Gdynia, GM		1	1	1
Giżycko, GM				1
Głogów, GM	1	1	1	1
Gorzów Wielkopolski, GM	1	1	1	1
Gostyń, GM-W		1		
Grodzisk Wielkopolski, GM-W	1	1		
Grudziądz, GM	1	1	1	1
Iława, GM				1
Inowrocław, GM	1	1	1	1
Jarocin, GM-W	1	1	1	1
Jasło, GM	1		1	1
Jaworzno, GM		1	1	1
Jelenia Góra, GM	1		1	1
Kalisz, GM	1	1	1	
Kartuzy, GM-W		1	1	1
Katowice, GM	1	1	1	1
Kędzierzyn-Koźle, GM	1			1
Kępno, GM-W		1	1	
Kołobrzeg, GM		1	1	1
Konin, GM		1	1	1
Koszalin, GM	1	1	1	1
Kościan, GM		1		1
Kraków, GM	1	1	1	1
Krotoszyn, GM-W	1	1		1
Kwidzyn, GM	1	1	1	1
Legionowo, GM	1	1		
Legnica, GM	1	1	1	1
Leszno, GM	1	1	1	1
Lębork, GM	1	1		
Limanowa, GM				1

Łódź, GM	1	1	1	1
Mława, GM			1	1
Oleśnica, GM		1		1
Olsztyn, GM			1	1
Opole, GM	1	1	1	
Ostrowiec Świętokrzyski, GM	1	1	1	1
Ostrów Wielkopolski, GM	1	1	1	1
Otwock, GM		1		1
Pabianice, GM	1	1	1	1
Piła, GM	1			1
Piotrków Trybunalski, GM		1		1
Płock, GM		1	1	1
Płońsk, GM	1	1		
Police, GM-W	1	1		
Poznań, GM	1	1	1	1
Pruszcz Gdański, GM		1	1	
Pruszków, GM		1	1	
Przemyśl, GM		1	1	1
Przeworsk, GM		1		
Puławy, GM	1	1	1	1
Racibórz, GM	1	1	1	
Radom, GM	1		1	1
Radomsko, GM	1		1	
Ruda Śląska, GM		1	1	1
Rumia, GM	1	1	1	
Rzeszów, GM	1	1	1	1
Sępólno Krajeńskie, GM-W	1	1	1	1
Siedlce, GM	1	1		
Skierniewice, GM		1	1	
Słupsk, GM	1	1	1	1
Sochaczew, GM		1	1	1
Sopot, GM		1	1	1
Starachowice, GM		1	1	
Suwałki, GM		1	1	1
Szamotuły, GM-W	1	1	1	
Szczecin, GM	1	1	1	1
Szklarska Poręba, GM		1	1	1
Śrem, GM-W		1	1	1
Świecie, GM-W	1			1
Tarnów, GM	1	1		1
Tomaszów Mazowiecki, GM		1	1	1
Toruń, GM	1	1	1	
Turek, GM	1	1	1	1
Wałbrzych, GM		1	1	1
Warszawa, GM		1		1
Wąbrzeźno, GM	1	1	1	1
Wągrowiec, GM	1	1	1	1
Wejherowo, GM	1	1	1	1
Włocławek, GM		1	1	1
Zgierz, GM		1	1	
Żmigród, GM-W				1
Żory, GM	1	1	1	1

Innym kierunkiem działania mającego na celu wzrost profesjonalności działania Związku, było **gromadzenie danych z różnych dziedzin za pośrednictwem ankiet**. Materiały z ankiet czasem nie są jednak w pełni wiarygodne i kompletne - zależy to od kwalifikacji wypełniającego kwestionariusz urzędnika. Tym niemniej uzyskano tą drogą ogromną ilość bardzo ciekawych materiałów, których omówienia były już częściowo prezentowane w naszych publikacjach.

Ważnym źródłem informacji były **opinie miast dotyczące projektów ważnych ustaw**. Przeciętnie opinie otrzymywaliśmy od 20 do 40 miast. Były one opracowywane przez komisje Związku bądź zespoły doraźne. Ich wyniki stanowiły podstawę do formułowania stanowisk Związku przez Zarząd.

Jedną z najważniejszych metod pozyskiwania przez Związek profesjonalnych materiałów są **posiedzenia komisji problemowych** Związku, choć ich działalność jest bardzo zróżnicowana (zależy od wachlarza zainteresowań ich członków predyspozycji organizatorskich przewodniczącego i oczywiście kierowanej do nich problematyki merytorycznej przez Zarząd).

W V kadencji komisje, do których miasta zgłosiły **ponad 500 osób**, odbyło łącznie **90 posiedzeń w wielu miastach** (2007 – 23 posiedzenia, 2008 – 29 posiedzeń, 2009 – 27 spotkania, 2010 – 20 posiedzeń).

6. PROMOCJA MIAST

Promocja miast zajmowała nadal ważne miejsce w działalności Związku, chociaż udział miast we wspólnych przedsięwzięciach zmniejszał się wyraźnie w ostatnich latach. Obecnie miasta preferują oczywiście indywidualny udział w imprezach promocyjnych, co spowodowało znaczne ograniczenie przedsięwzięć podejmowanych przez Biuro Związku. Na początku każdego roku pytamy miasta o ewentualny udział we wspólnych przedsięwzięciach, których potencjalną listę wysyłamy do burmistrzów, jednak zgłaszane zapotrzebowanie systematycznie maleje. Ograniczmy zatem swą aktywność w tej dziedzinie do dorocznego spotkania Biur Promocji i przeglądu materiałów promocyjnych. Podejmujemy niekiedy inne działania bieżące, zwłaszcza uczestnicząc, także w roli patronów, w renomowanych przedsięwzięciach organizowanych przez naszych partnerów.

7. INFORMACJA, PUBLIKACJE

Podstawowym sposobem informowania miast członkowskich oraz innych środowisk samorządowych o działalności Związku jest ukazująca się od 1995 roku co miesiąc wkładka "**Samorząd Miejski**", najpierw w Tygodniku *Współnota*, a od września 2001 roku w *Gazecie Samorządu i Administracji*. Wkładka zamieszcza bieżące informacje o pracy Związku, artykuły problemowe, informacje z miast członkowskich i o nowych miastach przyjętych do Związku, informacje o miastach obchodzących jubileusze, o przygotowaniach miast do integracji z UE, informacje o ciekawych wydarzeniach i innowacjach wprowadzanych w miastach, o projektach realizowanych przez Związek i inne.

Związek współpracuje także z Serwisem Samorządowym PAP i z kilkoma innymi pismami samorządowymi.

Od 2000 r. Związek redaguje własną **stronę internetową** (www.zmp.poznan.pl; www.miasta-polskie.pl), która obecnie jest przebudowywana i unowocześniana. Ważną częścią naszej strony internetowej jest baza danych SAS.

Szczegółowe informacje o publikacjach Związku są zawarte w corocznych sprawozdaniach Zarządu.

8. REPREZENTOWANIE MIAST POLSKICH

Przedstawiona powyżej w najogólniejszym zarysie podstawowa działalność Związku w V kadencji, w tym aktywność jego przedstawicieli w **Parlamencie**, współpracy z resortami, na **forum Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego**, przed sądami, w różnych innych instytucjach i gremiach opiniotwórczych, składa się na **obraz zewnętrzny Związku**. Nie bez znaczenia są także ciekawe formy wymiany doświadczeń, promocji miast, czy publikacje, dostrzegane nie tylko w Polsce. Ważne są coraz bardziej profesjonalne opracowania własne i zamówione na zewnątrz,

Obraz ten przedstawia **najsilniejszą i najpoważniejszą z polskich organizacji gmin**. Jest to opinia formułowana wielokrotnie przez różne osoby, reprezentujące rozmaite instytucje i środowiska.

Także **zagraniczny wizerunek Związku jest korzystny**. Ma to wyraz w aktywności przedstawicieli Związku w organizacjach międzynarodowych, z których najważniejsza jest **Rada Gmin i Regionów Europy (CEMR)**, zrzeszająca 50 organizacji samorządowych z 39 krajów Europy (z Polski także Związek Powiatów Polskich). Stałą współpracę z nami podjęły organizacje miast i gmin z Norwegii, Danii, Niemiec, Wielkiej Brytanii, Finlandii, Austrii, Holandii, Szwecji, Estonii, Litwy i Ukrainy. Powierza się nam organizowanie ważnych międzynarodowych konferencji (w **maju 2003 roku w Poznaniu** odbyło się - po raz pierwszy w kraju nie będącym wówczas członkiem Unii Europejskiej - **XXII Zgromadzenie Ogólne CEMR**). W roku 2011 w **Rybniku** odbędzie się kolejny **Europejski Kongres Miast Bliźniaczych**.

Przedstawiciele Związku uczestniczą w **delegacji polskiej do Kongresu Władz Lokalnych i Regionalnych Europy (CLRAE)** i do **Komitetu Regionów UE**. Po części dzięki działalności Biura Związku Polska ma najlepsze w Europie środkowej i wschodniej wyniki w korzystaniu ze środków Programu UE *Europe for Citizens*. Podstawą tych sukcesów jest nadal wielka aktywność naszych miast we współpracy bliźniaczej.

Trzeba podkreślić, że **obraz ten jest sukcesem miast**. Związek jest bowiem w całości organizacją miast i funkcjonuje wyłącznie w oparciu o ich potencjał (nie tylko materialny w postaci składek) i dorobek. **Wszyscy delegaci, członkowie komisji, eksperci** są kierowani do pracy na rzecz Związku **przez miasta**. Wszystkie **dane**, które umożliwiają nam pracę, **otrzymujemy z miast**.

Kończący V kadencję władz Związku Zarząd stawia tezę; że - dzięki miastom - Związek Miast Polskich reprezentuje miasta godnie.

9. PRZESŁANIE NA VI KADENCJĘ

Przekazując nowym władzom Związku i nowym osobom w jego organach dotychczasowy dorobek, składający niniejsze sprawozdanie Zarząd V kadencji pragnie też **wskazać najważniejsze sprawy**, przede wszystkim legislacyjne, **które wciąż pozostają do załatwienia**.

Z problemów legislacyjnych najważniejsze są:

- a) działanie na rzecz korzystnych dla miast, systemowych rozwiązań w zakresie finansów jednostek samorządu terytorialnego, w tym przywrócenie zasady rekompensowania powodowanych zmianami ustawowymi ubytków w dochodach własnych,
- b) doprowadzenie do uwzględniania w budowaniu systemu finansów lokalnych standardów wykonywania usług publicznych (zwłaszcza oświatowych),
- c) wyegzekwowanie wprowadzenia zasady *jedno miasto – jeden gospodarz*,
- d) obrona wywalczonego zakresu decentralizacji spraw publicznych,
- e) wprowadzenie podatku od wartości nieruchomości oraz zwrotu podatku VAT od inwestycji publicznych,
- f) spowodowanie usunięcia zbędnych nadregulacji prawnych, ograniczających autonomię miast i gmin w zakresie ustawowo nałożonych zadań własnych,
- g) uchwalenie ustawy o rewitalizacji obszarów zdegradowanych.

Pozostałe problemy legislacyjne są wymienione w projekcie uchwały programowej XXXII Zgromadzenia Ogólnego Związku.

Z innych ważnych spraw trzeba wymienić:

- a) utrwalenie znaczenia i aktywności Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego i jej zespołów,
- b) aktywny udział przedstawicieli miast w innych gremiach, które mają wpływ na poszczególne dziedziny życia publicznego w Polsce,
- c) poszerzenie zakresu współpracy między miastami za pośrednictwem Związku (wymiany doświadczeń w zarządzaniu miastami), wykorzystanie do tego celu także nowoczesnych środków komunikacji (np. internetu).
- d) wzmożenie działań na rzecz poszerzania zakresu współpracy międzynarodowej miast i ich dobrym przygotowaniu do integracji europejskiej.

Realizacja tych i innych przedsięwzięć będzie możliwa przede wszystkim przy **dalszym wzroście profesjonalności działań Związku**, co z kolei wymaga **jak najszerszego udziału przedstawicieli miast** w podejmowanych działaniach. Polskie samorządy, w tym zwłaszcza miasta, potrzebują silnej reprezentacji. Będzie ona tym silniejsza, im **bardziej solidarnie i aktywnie miasta będą budować swój Związek**.

10. BUDŻET ZWIĄZKU

a. PRZYCHODY

Składki

Składki członkowskie zostały zwiększone na początku III kadencji, przez ZO w Poznaniu w styczniu 1999. Powodem była chęć utrzymania poziomu zasilania Związku po zakończeniu finansowania poważnej części naszej działalności z dotacji USAID. Aż do roku 2010 składki były wyłącznie waloryzowane, a dodatkowo w roku 2004 wprowadzono ulgi dla miast liczących ponad 100 tys. mieszkańców, w tym dla największych – ze względu na ich członkostwo w Unii Metropolii Polskich:

Rok	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Przychody	3179	4437	5197	4781	4640	6500	4207	5256	4350	4048	4993	6698	8026	7429
w tym ze składek	1209	1368	2881	3018	3218	3359	3229	2937	2973	3107	3165	3298	3339	3343
% przychodów	38,0	30,8	55,4	63,1	69,3	51,7	76,7	55,9	68,3	76,8	63,4	49,2	41,6	45,0

wszystkie kwoty w tym rozdziale w tys. zł.

Otrzymane w różnych latach środki na konkretne zadania, w tym na duże projekty, pozwoliły na ponowne zmniejszenie udziału składek w przychodach Związku. Jednocześnie trzeba podkreślić, że – wobec trudnej sytuacji finansowej miast – maleją przychody z innych źródeł (konferencje, targi itp.).

Wpływy z innej działalności

Dynamika wpływów z targów, konferencji itp. przedstawia się następująco:

Rok	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Przychody	3179	4437	5197	4781	4640	6500	4207	5256	4350	4048	4993	6698	8026	7429
w tym z innej dział.	1010	1315	1958	1577	1238	653	908	814	740	603	364	765	480	504
% przychodów og.	31,8	29,7	33,9	33,0	26,7	10,1	21,6	15,5	17,0	14,9	7,7	11,5	6,0	6,8

Przychody te uzyskały swoje maksimum w pierwszym roku III kadencji, po czym zaczęły maleć, w tym w roku ubiegłym zmalały bardzo wyraźnie, co było wynikiem zarówno trudności finansowych miast, mniejszym zainteresowaniem imprezami w roku wyborczym oraz rezygnacją z pośredniczenia Biura w zakresie udziału miast w imprezach targowych.

Dotacje, granty, inne środki na konkretne zadania

Dynamikę przychodów „znaczonych” przedstawia poniższa tabela:

Rok	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Przychody	3179	4437	5197	4781	4640	6500	4207	5256	4350	4048	4993	6698	8026	7429
w tym granty	960	1754	558	186	184	2488	70	1505	638	338	1444	2635	4207	3581
% przychodów ogółem	30,2	39,5	10,7	3,9	4,0	38,2	1,7	28,6	14,7	8,4	28,9	39,3	52,4	48,2

Środki z dotacji (grantów) i innych źródeł, uzyskane na realizację konkretnych przedsięwzięć, stanowiły istotną część przychodów Związku w latach 1997 i 1998, po czym - zgodnie z przewidywaniami - znacząco spadły, by w roku 2002 ponownie wzrosnąć, dzięki pilotażowi wyborczemu. Począwszy od roku 2007 nastąpił znaczny wzrost udziału grantów w finansowaniu Związku, osiągając w latach 2009-10 około **połowy wszystkich naszych przychodów**.

b. KOSZTY

Koszty wykonywania zadań statutowych

Dynamikę kosztów wykonywania zadań statutowych przedstawia poniższa tabela:

Rok	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Koszty ogółem	3038	4071	4588	4482	4509	6360	4069	5196	4177	4175	4987	6790	8321	7729
w tym koszty wyk. zadań statutowych	2057	3029	3249	2701	2648	4349	1923	3185	2133	2110	2877	4685	6059	5567
% kosztów ogółem	67,7	74,4	70,8	60,3	58,7	68,4	47,3	61,3	51,1	50,5	57,7	69,0	72,8	72,0
w tym dotacje, granty	453	1574	898	191	167	2405	20	1536	355	741	1362	2933	4430	3988
% kosztów ogółem	14,9	38,7	19,6	4,3	3,7	37,8	0,5	29,6	8,5	17,7	27,3	43,2	53,3	51,6

Koszty te stanowią ponad połowę kosztów funkcjonowania Związku, sięgając od 50 do 75 % wszystkich kosztów. Ich udział w kosztach ogółem zależał od zadań pozyskiwanych od różnych zleceńodawców, na które przekazali oni granty (dotacje) – środki przeznaczone ściśle na ich realizację. W latach 1997-99 dominowały środki otrzymane z USAID, w roku 2002 były to środki z Krajowego Biura Wyborczego na pilotaż wyborczy, a w roku 2004 – z Banku Światowego (na mocy porozumienia z MSWiA). Począwszy od roku 2007 dominują działania, których koszty finansowane ze środków z Norweskiego Mechanizmu Finansowego i z UE; w latach 2009-10 **przekroczyły one połowę wszystkich kosztów Związku**.

Koszty osobowe

Dynamikę kosztów osobowych w Biurze ilustruje poniższa tabela:

Rok	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Kwota	624	755	911	1116	1326	1390	1415	1404	1425	1428	1458	1457	1620	1477
% kosztów	20,6	18,6	19,8	24,9	29,4	21,9	34,8	27,0	34,1	34,2	29,2	21,5	19,5	19,1

Znaczny kwotowy wzrost kosztów osobowych nastąpił najpierw w latach 1999 i 2000, pomimo stosunkowo niewielkiego w tym samym czasie przyrostu zatrudnienia, co było związane z wygaszeniem w ciągu 1999r. grantów z USAID, w ramach których były refinansowane wynagrodzenia części osób zatrudnionych przy realizacji programów finansowanych z tych grantów (I etap SAS).

Inne koszty administracyjne

Pozostałe koszty administracyjne, obejmujące czynsz za lokal, materiały i energię, opłaty pocztowe i telekomunikacyjne, wyposażenie Biura, serwisy komputerowe, internetowe i telekomunikacyjne oraz pozostałe usługi, stanowią następującą część kosztów funkcjonowania Związku w kolejnych latach:

Rok	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Kwota	357	288	428	665	535	622	732	606	619	637	652	647	642	685
% kosztów	11,7	7,0	9,4	14,8	11,9	9,7	18,0	11,7	14,8	15,3	13,1	9,5	7,7	8,9

W latach 1997-99, w tym zwłaszcza w roku 1998, poważna część kosztów administracyjnych mogła być rozliczona w ramach dotacji USAID, zatem część spośród tych kosztów była wykazana w kosztach działalności statutowej, finansowanej grantami. Skuteczne działania oszczędnościowe pozwalają na utrzymanie tych kosztów administracyjnych na ustabilizowanym poziomie mimo wzrostu czynszu za lokal Biura po przeprowadzce.

11. BIURO ZWIĄZKU I JEGO INFRASTRUKTURA

Kadra

Liczba etatów wzrosła w ciągu 4 lat o 6,1, tzn. średnio o 1 etat rocznie. Obecnie w Biurze jest zatrudnionych 38 osób na 32,03 etaty (w tym 5 etatów w projektach). 35 osób posiada wyższe wykształcenie (w tym 1 dr hab. i 2 doktorów).

Lokal Biura

Od roku 2002 Biuro wynajmuje lokal o powierzchni biurowej 379 m² i magazynowej – 123 m²).

Wyposażenie

Stan środków trwałych, stanowiących wyposażenie Biura, wynosi - wg bilansu za rok 2010 - 30 tys. zł (narastająco jest to 422 tys. zł.; wartość rzeczywista, ze względu na liczne modernizacje sprzętu, zwłaszcza komputerowego, jest wyższa niż bilansowa). Stan konta wyposażenia niezaliczanego do środków trwałych (meble itp.) wynosi blisko 140 tys. zł. Posiadamy 28 stanowisk komputerowych, 11 notebooków, 4 serwery (główny, internetowy, księgowy i SAS). Biuro dysponuje dwoma 4-letnimi samochodami osobowymi *peugeot (307 i partner)*. W roku 2011 przewidziane są dalsze modernizacje wyposażenia Biura, a także rozpoczęcie korzystania z hostingu zewnętrznego dla bazy danych SAS.

Poznań, 28 lutego 2011 r.

ZAŁĄCZNIK

1. Liczba miast członkowskich 1991 - 2011

- 19.01.1991 (Kongres Restytucyjny)	- 64,
- 1992	- 101,
- 1994	- 159,
- 1995	- 196,
- 1997	- 232,
- 1999	- 255,
- 2000	- 263,
- 2002	- 265 (ubyły gminy warszawskie),
- 2005	- 297,
- 2006	- 306,
- 2008	- 311,
- 2009	- 308,
- 2010	- 306,
- aktualnie (1 marca 2011)	- 302.

2. Zmiany w organach Związku podczas V kadencji

Zarząd Związku Miast Polskich pracował w V kadencji w składzie:

1. Ryszard GROBELNY, prezydent Poznania, Prezes Związku,
2. Jacek KARNOWSKI, prezydent Sopotu, Wiceprezes,
3. Kazimierz PAŁASZ, prezydent Konina, Wiceprezes,
4. Tadeusz WRONA, prezydent Częstochowy, Wiceprezes (do grudnia 2009),
5. Iwona SZKOPINSKA, burmistrz Wieruszowa, Skarbnik, Wiceprezes (2010),
6. Mirosław MILEWSKI, prezydent Płocka, Sekretarz,
7. Ryszard BREJZA, prezydent Inowrocławia,
8. Jan BRONŚ, burmistrz Oleśnicy,
9. Leszek CIEŚLIK, burmistrz Augustowa (do października 2007),
10. Andrzej DZIUBA, prezydent Tychów (od marca 2010),
11. Jan DZIUBIŃSKI, prezydent Tarnobrzega,
12. Julian JOKŚ, burmistrz Krotoszyna,
13. Marcin KIERWIŃSKI, radny m. st. Warszawy,
14. Jacek LIPIŃSKI, burmistrz Aleksandrowa Łódzkiego (od marca 2008),
15. Małgorzata MANKA-SZULIK, prezydent Zabrze,
16. Mirosław MIKIETYŃSKI, prezydent Koszalina,
17. Marek MIROS, burmistrz Gołdapi,
18. Zdzisław NOWAKOWSKI, przewodniczący RM Mielca,
19. Marek OBREBALSKI, prezydent Jeleniej Góry,
20. Zbigniew PODRAZA, prezydent Dąbrowy Górniczej,
21. Stanisław SZWABSKI, przewodniczący RM Gdyni,
22. Jarosław WILCZYŃSKI, prezydent Ostrowca Świętokrzyskiego,
23. Janusz ŻMURKIEWICZ, prezydent Świnoujścia.

Komisja Rewizyjna Związku pracowała w V kadencji w składzie:

1. Tadeusz KRZAKOWSKI, prezydent Legnicy, Przewodniczący,
2. Jerzy MIKULSKI, burmistrz Wołomina Wiceprzewodniczący,
3. Marek CHRZANOWSKI, prezydent Bełchatowa,
4. Andrzej CZAPSKI, prezydent Białej Podlaskiej,
5. Mirosława LEHMAN, burmistrz Kartuz.

KONFERENCJA MIAST I GMIN PARTNERSKICH POLSKI I NIEMIEC

25-26 listopada 2008 r. w Brühl koło Kolonii odbyła się 8. Polsko-Niemiecka Konferencja Miast i Gmin Partnerskich z udziałem 150 przedstawicieli samorządów i gości m.in. z Komisji Europejskiej i posłów do Parlamentu Europejskiego. Przy okazji spotkania uczniowie Antoniuskolleg Gimnazjum z Neukirchen-Seelscheid przekazali symboliczne kamienie na budowę powstającego w Oświęcimiu Kopca Pamięci i Pojednania prezydentowi miasta - Januszowi Marszałkowi.

VII SPOTKANIE MIAST I GMIN PAPIESKICH

Po prawie dwóch latach ruszyła budowa Centrum Jana Pawła II „Nie lękajcie się”. Kilkudziesięciu samorządowców z miast i gmin papieskich wzięło udział 11 października 2008 r. w Krakowie - łagiewnikach w uroczystości rozpoczęcia budowy, której przewodniczył metropolita krakowski, kardynał Stanisław Dziwisz.

KONKURS SAMORZĄDOWY LIDER ZARZĄDZANIA '2009

Podczas konferencji podsumowującej konkurs „Samorządowy Lider Zarządzania '2009 - usługi społeczne” w Senacie RP 23 czerwca 2009 r. w Warszawie wybrano laureatów konkursu: Łódź, Olsztyn, Elbląg, Sochaczew, Płońsk, Szczecinek, Jarocin, powiat bytomski, elbląski i pilski, oraz gminy - Zabierzów, Psary, Puńsk, Lesznowola i Morawica. Wyróżnienie specjalne otrzymał także Poznań. W spotkaniu wzięło udział prawie 200 reprezentantów miast, gmin i powiatów z całej Polski.

POŻEGNANIE PIERWSZEGO PREZESA ZMP

2 czerwca 2009 r. na cmentarzu junikowskim w Poznaniu pożegnaliśmy śp. Wojciecha Szczęsnego Kaczmarka - prezydenta Poznania w latach 1990 - 1998, pierwszego Prezesa Związku Miast Polskich po jego restytucji w styczniu 1991 roku. Wojciech Szczesny Kaczmarek zmarł 26 maja 2009 roku. Miał 67 lat.

POLSKIE MIASTA W MONACHIUM

Związek Miast Polski po raz trzeci zorganizował dla swoich miast członkowskich indywidualne stoisko podczas 12. Międzynarodowych Targów Nieruchomości Inwestycyjnych EXPO REAL 2009, które odbyły się w dniach 5 - 7 października w Monachium. Na powierzchni 28 metrów kwadratowych swoją ofertę pokazało 6 miast: Częstochowa, Gniezno, Gorzów Wlkp., Koszalin, Lublin, Zabrze. W sumie na targach swoje oferty zaprezentowało 1580 wystawców z 34 krajów.

1200 wójtów, burmistrzów, prezydentów, starostów, marszałków, przewodniczących rad, radnych i pracowników samorządowych przyjechało 8 i 9 marca 2010 r. do Poznania na spotkanie z okazji 20 lat funkcjonowania samorządu terytorialnego w Polsce, które zorganizowało sześć korporacji samorządowych, tworzących stronę samorządową Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego. W Kongresie wziął udział prezydent RP, Lech Kaczyński, ówczesny marszałek Sejmu, Bronisław Komorowski, wicemarszałek Senatu, prof. Marek Ziółkowski, premier Tadeusz Mazowiecki, profesorowie-reformatorzy – Jerzy Regulski, Michał Kulesza, Jerzy Stępień.

OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJA WBPSiM

.....

W trakcie pierwszego w tej kadencji wspólnego spotkania samorządowców na XX Ogólnopolskiej Konferencji Wójtów, Burmistrzów, Prezydentów, Starostów i Marszałków 18 maja 2007 w Warszawie ponad 300 przedstawicieli gmin, miast, powiatów i województw z całej Polski już po raz kolejny zwróciło się do rządu o ustalenie standardów usług publicznych. W jubileuszowej Konferencji wzięli udział ojcowie reformy samorządowej: prof. Jerzy Stępień, prof. Jerzy Regulski i prof. Michał Kulesza.

PIELGRZYMKA DO STAREGO SĄCZA

.....

16 i 17 czerwca 2007 r. samorządowcy z całej Polski uczestniczyli w pielgrzymce do Starego Sącza, gdzie w klasztorze sióstr klarysek spoczywa święta Kinga. Podczas mszy św. na starosądeckich błoniach, gdzie w 1999 roku papież Jan Paweł II kanonizował bł. Kingę dekret Stolicy Apostolskiej ustanawiający św. Kingę samorządową patronką uroczystości ogłosił biskup tarnowski, Wiktor Skworec. Kopię dokumentów wręczył prezesowi ZMP, Ryszardowi Grobelnemu.

SPOTKANIE BIUR PROMOCJI

.....

Ponad 100 osób z miast wzięło udział w corocznym - połączonym z Przeglądem Materiałów Promocyjnych Miast - Spotkaniu Biur Promocji, które odbyło się w Turawie koło Opola w dniach 2 i 3 października 2007. Rozmawiano o promocji miast jako czynnika zwiększenia ich konkurencyjności.

SAMORZĄDOWA SESJA KLIMATYCZNA

.....

Okolo 200 przedstawicieli samorządów lokalnych i regionalnych z całego świata spotkało się podczas Samorządowej Sesji Klimatycznej, która odbyła się w Koninie - 9 grudnia oraz w Poznaniu w dniach 10 i 11 grudnia 2008 r. Uczestnicy konferencji podkreślali, że należy zwiększyć rolę władz lokalnych w procesie zwalczania skutków zmian klimatycznych.

Zarząd Związku Miast Polskich w V kadencji (2007-2010)

Mirosław MILEWSKI
Sekretarz, Prezydent Płocka

Jacek KARNOWSKI
Wiceprezes, Prezydent Sopotu

Ryszard GROBELNY
Prezes, Prezydent Poznania

Kazimierz PAŁASZ
Wiceprezes, Prezydent Konina

Iwona SZKOPIŃSKA
Wiceprezes, Skarbnik
Burmistrz Wieruszowa

Mirosław MIKIETYŃSKI
Prezydent Koszalina

Ryszard BREJZA
Prezydent Inowrocławia

Andrzej DZIUBA
Prezydent Tychów

Marek MIROS
Burmistrz Goldapi

Jan DZIUBIŃSKI
Prezydent Tarnobrzega

Marek OBREBAŁSKI
Prezydent Jeleniej Góry

Marcin KIERWIŃSKI
Radny Warszawy

Janusz ŻMURKIEWICZ
Prezydent Swinoujścia

Jacek LIPIŃSKI
Burmistrz Aleksandrowa Łódzkiego

Zbigniew PODRAŻA
Prezydent Dąbrowy Górniczej

Jan BRONŚ
Burmistrz Oleśnicy

Jarosław WILCZYŃSKI
Prezydent Ostrowca Świętokrzyskiego

Julian JOKIŚ
Burmistrz Krotoszyna

Stanisław SZWABSKI
Przewodniczący RM Gdyni

Zdzisław NOWAKOWSKI
Przewodniczący RM Mielca

Małgorzata MAŃKA-SZULIK
Prezydent Zabrze

Tadeusz WRONA
Wiceprezes, Prezydent Częstochowy
2007-2010

Leszek CIEŚLIK
Burmistrz Augustowa
2007-2008

Komisja Rewizyjna Związku Miast Polskich w V kadencji (2007-2010)

Tadeusz KRZAKOWSKI
Przewodniczący, Prezydent Legnicy

Jerzy MIKUŁSKI
Wiceprzewodniczący, Burmistrz Wołomina

Mirosława LEHMAN
Burmistrz Kartuz

Marek CHRZANOWSKI
Prezydent Bełchatowa

Andrzej CZAPSKI
Prezydent Białej Podlaskiej

ZWIĄZEK MIAST POLSKICH

.....
ul. Robocza 46 A, 61-517 Poznań
tel.: +48 61 633 50 50, fax: +48 61 633 50 60
www.miasta-polskie.pl
e-mail: biuro@zmp.poznan.pl